

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»
Навчально-науковий юридичний інститут

Зеліско А.В.

Корпоративне право України

методичні вказівки

**для підготовки до семінарських занять
магістрантів першого курсу денної форми
навчання**

спеціальності «Право»

спеціалізація «Корпоративне право»

Івано-Франківськ – 2018

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 1 від «29» серпня 2017 р.)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 5 від «21» червня 2018 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № __ від «__» _____ 2018 р.)

Зеліско А.В.

349 Зеліско А. В. Корпоративне право України : методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів першого курсу денної форми навчання спеціальності 081 «Право» спеціалізації «Корпоративне право» [текст] / Алла Володимирівна Зеліско. Івано-Франківськ, 2018.

Дисципліна «Корпоративне право України» є складовою частиною підготовки фахівців у галузі юриспруденції. Вивчення дисципліни дозволить сформуванню у студентів системні і комплексні знання стосовно поняття корпоративного права та його місця в системі права; особливостей суб'єктного складу корпоративних правовідносин та підстав їх виникнення, зміни і припинення тощо. Засвоєння студентами знань в галузі корпоративного права забезпечить формування у студентів навиків щодо практичного застосування норм законодавства, які регулюють правовий статус окремих організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу.

© Зеліско А. В., 2018
© ДВНЗ
«Прикарпатський
національний
університет імені
Василя Стефаника»,
2018

ЗМІСТ

Вступ

Програма навчальної дисципліни

Плани і завдання семінарських занять для магістрів
денної форми навчання

Базова рекомендована література

Додаткова рекомендована література

Вступ

Динаміка зайнятості, капіталу, товарів і технологій призводить до активізації поширення корпоративних форм діяльності

Корпоративне право є одним із тих новітніх правових інститутів, виникнення яких зумовлено становленням ринкових відносин в Україні. Необхідність вивчення даної дисципліни є наслідком виникнення значної кількості юридичних осіб, заснованих на приватному капіталі.

Важливість вказаних юридичних осіб є безумовною, адже вони виступають засобом реалізації економічних та соціальних інтересів громадян та держави. Належне правове забезпечення діяльності господарських товариств, виробничих та споживчих кооперативів буде мати наслідком підвищення ефективності їх діяльності, що стане правовим інструментом подальшого розвитку ринкової економіки України. Тому вивчення цієї дисципліни має на сьогодні велике значення як для теорії так і для практики.

Предметом навчальної дисципліни «Корпоративне право України» є сукупність законодавчих і інших нормативно-правових актів, що регулюють корпоративні відносини, які виникають в процесі діяльності господарських

товариств, виробничих та споживчих кооперативів, інших юридичних осіб корпоративного типу.

Мета навчальної дисципліни «Корпоративне право України» полягає у конкретизації уявлень про корпоративні права особи, про значення корпоративного права у формуванні основ ринкової економіки у державі; у систематизації знань у сфері корпоративного права. Дана дисципліна покликана: розкрити особливості виникнення, формування та розвитку корпоративних юридичних осіб в Україні, зробити наголос на окремих недоліках правового регулювання діяльності юридичних осіб корпоративного типу. Завдання дисципліни є формування в студентів розуміння правової природи корпоративних відносин; озброєння їх знаннями основних концепцій розуміння сутності корпоративного права; формування в студентів навиків щодо практичного застосування норм законодавства, які регулюють правовий статус окремих організаційно-правових форм юридичних осіб корпоративного типу.

Програма дисципліни «Корпоративне право України»

**Тема 1. Корпоративне право як правовий інститут.
Поняття та предмет корпоративного права.**

Поняття корпоративного права та його ознаки. Корпоративні правовідносини як предмет корпоративного права. Метод корпоративного права. Характеристика джерел корпоративного права. Тенденції розвитку корпоративного права в Україні.

Тема 2. Історичний розвиток корпорацій та корпоративного права.

Виникнення терміну «корпорація», його співвідношення з терміном «юридична особа». Виникнення та розвиток корпорацій. Етапи історичного розвитку корпорацій та корпоративного права. Розвиток корпоративного права в країнах Західної Європи, в США. Процеси становлення корпоративного права в дореволюційній Росії та СРСР.

Тема 3. Правовий статус окремих видів корпоративних юридичних осіб.

Поняття корпоративних юридичних осіб, їх ознаки та види. Правовий статус господарських товариств: господарські товариства – об'єднання капіталів; господарські товариства – об'єднання осіб. Особливості правового статусу товариства однієї особи. Правовий статус виробничих та споживчих кооперативів. Інші форми корпоративних юридичних осіб, встановлені законом.

Тема 4. Виникнення корпоративних юридичних осіб.

Юридичний склад, що є підставою виникнення корпоративних юридичних осіб. Засновники корпоративних юридичних осіб. Відмінність понять «засновник» та «учасник». Рішення засновників (-ка) про створення корпоративної юридичної особи. Договір засновників про спільну діяльність по створенню корпоративної юридичної особи. Установчі документи корпоративних юридичних осіб. Державна реєстрація корпоративних юридичних осіб.

Тема 5. Припинення корпоративних юридичних осіб.

Поняття та способи припинення корпоративних юридичних осіб. Поняття, підстави та порядок ліквідації корпоративних юридичних осіб. Банкрутство корпоративних юридичних осіб. Припинення корпоративних юридичних осіб шляхом правонаступництва: порядок та способи.

Тема 6. Правовий режим майна корпоративних юридичних осіб.

Склад та правовий режим майна корпоративних юридичних осіб. Поняття, функції та формування статутного (складеного) капіталу корпоративних юридичних осіб. Збільшення та зменшення статутного (складеного капіталу). Порядок внесення засновниками внесків до статутного (складеного) капіталу: грошових коштів, нерухомого чи рухомого майна, майнові права інтелектуальної власності, майнові права, корпоративні права інших юридичних осіб. Порядок оцінки внесків засновників у формі нерухомого і рухомого майна, прав інтелектуальної власності, майнових прав. Особливості правового режиму майна виробничих і споживчих кооперативів.

Тема 7. Поняття корпоративних прав та їх зміст.

Поняття та правова природа корпоративних прав учасників. Класифікація корпоративних прав. Право на участь в управлінні корпоративною юридичною особою. Право на отримання інформації про діяльність корпоративної юридичної особи. Право на отримання прибутку. Виплата дивідендів в акціонерних товариствах. Право на відчуження акцій, частки в статутному (складеному) капіталі. Право на вихід з товариства в установленому законом порядку. Право на одержання частки активів при ліквідації товариства.

Специфіка корпоративних прав членів виробничих та споживчих кооперативів.

Тема 8. Оборотоzdатність корпоративних прав.

Поняття оборотоzdатності корпоративних прав. Купівля-продаж корпоративних прав. Договір дарування корпоративних прав. Момент переходу права власності під час купівлі-продажу акцій, часток в статутному капіталі, паїв тощо. Спадкування корпоративних прав. Передача корпоративних прав в заставу.

Тема 9. Припинення корпоративних правовідносин між корпоративною юридичною особою та її учасниками.

Характеристика підстав припинення корпоративних правовідносин між корпоративною юридичною особою та її учасниками. Право учасників на вихід та порядок виходу з корпоративної юридичної особи. Виключення та вибуття учасників з корпоративної юридичної особи. Припинення корпоративних відносин шляхом відчуження учасником товариства акцій, частки в статутного (складеному) капіталі. Особливості виходу членів з виробничих та споживчих кооперативів.

Тема 10. Корпоративне управління.

Загальні принципи корпоративного управління. Поняття корпоративного управління та його принципи. Поняття та види корпоративного контролю. Вищий орган управління корпоративної юридичної особи. Вибірні органи управління корпоративною юридичною особою. Контроль за діяльністю органів управління корпоративною юридичною особою. Особливості управління повними та командитними товариствами.

Тема 11. Корпоративні конфлікти: їх причини та наслідки.

Поняття корпоративного конфлікту. Сучасні механізми встановлення контролю над корпораціями. Поглинання

корпорацій. Рейдерство. Методики застосування «корпоративного шантажу» («грінмейл»). Засоби захисту прав акціонерів під час захоплення акціонерних товариств. Досвід зарубіжних країн при вирішенні корпоративних конфліктів.

Тема 12. Захист прав учасників корпоративних юридичних осіб.

Основні механізми захисту прав учасників корпоративних юридичних осіб. Судові форми захисту прав учасників корпорацій. Позасудові форми захисту прав учасників корпорацій. Корпоративні спори та їх вирішення.

Плани і завдання семінарських занять для магістрантів денної форми навчання

Тема 1. Поняття та предмет корпоративного права. (2 год.)

При вивченні даної теми слід звернути увагу на наявні в науковій літературі концепції розуміння корпоративного права; фундаментальні характеристики корпоративних юридичних осіб; співвідношення термінів «корпорація» та «юридична особа» в англосаксонській та континентальній правовій системі; необхідно зробити наголос на розумінні терміну «корпорація» вітчизняними науковцями. Розгляд винесених на обговорення питань повинен мати наслідком з'ясування місця корпоративного права в системі права.

Вивчення цієї теми потребує здійснення загального аналізу чинного законодавства з метою формування системи нормативно-правових актів, що регулюють корпоративні правовідносини.

Питання для обговорення

1. Історичні передумови виникнення та розвитку корпорацій.
2. Поняття корпорації в Україні.
3. Поняття корпоративного права, його місце у системі права України.
4. Інститут юридичної особи як підґрунтя виникнення та розвитку корпоративного права.
5. Предмет та метод корпоративного права.
6. Види корпоративних правовідносин.
7. Суб'єкти корпоративних правовідносин.
8. Джерела корпоративного права.

Ключові поняття і терміни: корпоративне право; корпорація; предмет та метод корпоративного права, джерела корпоративного права.

Індивідуальні доповіді: «Становлення корпоративного права в Україні», «Джерела корпоративного права та їх види», «Поняття корпоративного права в об'єктивному розумінні».

Теоретичне завдання:

Проведіть розмежування корпоративних правовідносин і речових та зобов'язальних правовідносин.

Розкрийте зміст понять «інсайдери» та «аутсайдери».

Практичне завдання:

Завдання 1

Загальні збори Публічного АТ «Світанок», зареєстрованого у червні 2008 року, прийняли рішення про укладення правочину, ринкова вартість якого становить 50% вартості активів товариства за даними останньої річної фінансової звітності (протокол загальних зборів від 13.02.2010 року). Рішення таке було прийнято простою більшістю голосів. Акціонер вказаного товариства гр. Сушенко звернувся до господарського суду з позовною заявою, вважаючи, що вказаний правочин був прийнятий з порушенням порядку прийняття такого рішення, оскільки

відповідно до ч. 2 ст. 98 ЦК рішення про відчуження майна товариства на суму, що становить 50 і більше відсотків майна товариства приймаються більшістю не менш як у $\frac{3}{4}$ голосів, якщо інше не встановлено законом.

Чи обґрунтовані вимоги гр. Сушенко? Чи вірну норму законодавства застосував гр. Сушенко, вказуючи на порушення порядку прийняття рішення загальними зборами? Аргументуйте відповідь. Яку норму законодавства слід застосовувати в даній ситуації.

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Чим відрізняється розуміння терміну «корпорація» в англосаксонській

та континентальній правових системах?

Які об'єктивні фактори існування корпоративного права?

Які критерії розподілу корпоративних правовідносин на види?

Яке місце займає корпоративне право в системі права?

Які методи є характерними для корпоративного права як правового

інституту?

На основі яких критеріїв юридична особа відноситься до корпоративних?

Які риси є властивими для корпоративних юридичних осіб?

На основі яких законодавчих актів відбувається правове регулювання

діяльності корпоративних юридичних осіб?

Література для опрацювання:

1. Васильєва В. А. Щодо питання про поняття корпоративного права / В. А. Васильєва // Правове регулювання корпоративних відносин в Україні: Матеріали науково-практичного семінару (Львів, 28 лютого 2003 року) – Львів, 2003. – С. 8 – 10.
2. Васильєва В.А. Корпоративні правовідносини як вид суспільних відносин / В.А. Васильєва // Методологія приватного права: Збірник наукових праць за результатами науково-теорет. конференції, м. Київ, 30 жовтня 2003 року /Ред. кол. О.Д. Крупчан та ін. – Київ: Юрінком Інтер, 2003. – С. 282 – 286.
3. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПРН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
4. Васильєва В. А. Поняття та юридична природа корпоративних відносин і корпоративних прав / В. А. Васильєва //Охорона прав суб'єктів корпоративних відносин : монографія / за заг. ред. академіка НАПрН України В. В. Луця. - С. 7 – 12.
5. Васильєва В.А. Корпоративна власність: теоретичний аспект / В.А. Васильєва // Актуальні проблеми приватного права : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В.П. Маслова (м. Харків, 19 лют. 2016 р.). – Х. : Право, 2016. – 364 с. – С. 35 – 39.

6. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
7. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
8. Глузь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту. автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Спец. 12.00.03. – К., 2000. – 18 с.
9. Жорнокуй Ю. Проблемні питання визначення поняття категорії «корпорація» та її ознак / Ю. Жорнокуй // Підприємство, господарство і право. – № 8. – 2009. – С. 29–33.
10. Жорнокуй Ю.М. Цивилистическая основа реализации субъективного корпоративного права: монография / Ю.М.Жорнокуй. – Х. : Золота миля, 2012. – 186 с.
11. Зеліско А. В. Ознаки корпоративних юридичних осіб : теоретико-правовий аспект / А. В. Зеліско // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : Збірник наукових статей. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2011. – С. 96-100.
12. Зеліско А. В. Легальні конструкції підприємницьких юридичних осіб приватного права за законодавством України та зарубіжних держав: компаративістський аспект / А. В. Зеліско // Корпоративне право України та інших європейських країн: порівняльно-правова характеристика: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 вересня 2014 р., м. Івано-Франківськ) / НДІ приватного права і підприємництва

- ім. академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. – Івано-Франківськ, 2014. – 229 с.
13. Зозуляк О. І. Про корпорації в світлі проблем класифікації юридичних осіб / О. І. Зозуляк // Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21-22 жовтня 2012 р. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 79 – 85.
 14. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
 15. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины. Учебное пособие / Е. Р. Дибенко. – Х.: фирма «Эспада», 2001. – 288 с.
 16. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
 17. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
 18. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
 19. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун.

- К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. – 156 с.
20. Спасибо-Фатєєва І. В. Корпоративне управління: монографія / І. В. Спасибо-Фатєєва, О. Р. Кібенко, В. І. Борисова; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007. – 500 с.
 21. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
 22. Мельник О.О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів / О.О. Мельник. – К.: ФОП Мельник О.О., 2008. – 368 с.
 23. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. №4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.
 24. Постанова Пленуму ВСУ від 24.10.2008 Н 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.

Тема 2. Правовий статус окремих видів корпоративних юридичних осіб. (2 год.)

При вивченні даної теми студенти повинні проаналізувати правовий статус організаційно-правових форм господарських товариств з метою з'ясування їх відмінних та однорідних рис; визначити особливості правового статусу виробничих та споживчих кооперативів. Внаслідок розгляду винесених на обговорення питань студенти повинні

орієнтуватися в позитивних та негативних рисах окремих організаційно-правових форм господарських товариств та у специфіці правового регулювання діяльності кооперативів (виробничих і споживчих).

За результати вивчення даної теми студенти повинні усвідомити перелік тих критеріїв, які дозволять віднести юридичну особу до їх числа.

Питання для обговорення

1. Поняття корпоративних юридичних осіб, їх ознаки та види.
2. Правовий статус господарських товариств:
 - a. акціонерні товариства;
 - b. товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю;
 - c. повні та командитні товариства.
3. Особливості правового статусу товариства однієї особи.
4. Холдингові компанії: поняття, ознаки, відмінність від споріднених юридичних конструкцій.
5. Правовий статус виробничих та споживчих кооперативів.
6. Інші форми корпоративних юридичних осіб, встановлені законом (поняття та ознаки корпоративних підприємств, особливості правового статусу фермерських господарств, наукових парків тощо).

Ключові поняття і терміни: господарське товариство; акціонерне товариство; товариство з обмеженою відповідальністю; товариство з додатковою відповідальністю; командитне товариства; повне товариство; виробничий кооператив; споживчий кооператив.

Індивідуальні доповіді: «Правовий статус афілійованих юридичних осіб», «Правове регулювання транснаціональних корпорацій».

Теоретичне завдання:**Завдання 1.**

Словникова робота (зазначити в конспекті дефініцію запропонованих понять): правовий статус, господарське товариство, публічне акціонерне товариство, приватне акціонерне товариство, холдингова компанія, товариство з обмеженою відповідальністю, кооператив, повне товариство, командитне товариство, корпоративне підприємство, фермерське господарство, науковий парк.

Завдання 2.

Складіть схему відмінностей правового статусу публічних та приватних акціонерних товариств.

Завдання 3.

Складіть таблицю порівняльно-правової характеристики переваг та недоліків акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю, використовуючи наступні критерії: розмір статутного капіталу, відповідальність учасників, кількість учасників, обмеження щодо створення, установчі документи, порядок здійснення управління.

Практичне завдання:**Завдання 1.**

ПрАТ «Згарда» прийняло рішення про зменшення статутного капіталу, повідомивши про це усіх кредиторів товариства. Вартість статутного капіталу, яка утворилася б внаслідок його зменшення, відповідала вимогам закону щодо мінімального його розміру. ТзОВ «Юність», що виступає одним із кредиторів ПрАТ, надіслало заперечення проти такого рішення, вважаючи, що внаслідок цього ПрАТ не матиме права зменшувати статутний капітал. Спір передано на вирішення до управління НКЦПФР.

Яким чином НКЦПФР повинна вирішити цей спір? Яке вирішення спору буде у випадку, якщо внаслідок зменшення статутного капіталу його вартість буде нижчою за встановлений законодавством мінімальний розмір статутного капіталу?

Завдання 2.

ПрАТ «Зоря» прийняло рішення про випуск привілейованих акцій, розмір яких становить 30% статутного капіталу. *Чи відповідає прийняте рішення чинному законодавству? Обґрунтуйте відповідь.*

Завдання 3.

Дві юридичні особи - публічне акціонерне товариство «АБВ», створене в процесі корпоратизації, та приватне підприємство зі 100% іноземним капіталом «ПІМ-інвест» прийняли рішення про створення товариства з обмеженою відповідальністю зі статутним капіталом 10 000 грн. Частка кожного з учасників складає 50%, тобто 5 000 грн. Для реєстрації цього товариства районна державна адміністрація вимагає від учасників довідку Антимонопольного комітету про згоду на створення такого підприємства та відмітку податкової адміністрації відповідного району на реєстраційній карті підприємства про взяття його на облік, а також надання директором нового підприємства довідки з податкової інспекції за місцем його проживання про присвоєння йому ідентифікаційного коду платника податків.

Чи є законними вимоги районної державної адміністрації? Яким чином слід діяти учасникам для захисту їх прав?

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Дайте визначення поняття господарського товариства?

Які нормативно-правові акти дають визначення господарських товариств?

Перерахуйте критерії поділу господарських товариств на види?

Які господарські товариства належать до об'єднання капіталів?

Назвіть найбільш характерні риси, властиві для товариств, що є об'єднаннями осіб?

Проаналізуйте відмінність товариства з обмеженою відповідальністю та товариства з додатковою відповідальністю?

Які позитивні та негативні риси є характерними для акціонерних товариств?

Які особливості виробничого кооперативу як суб'єкта корпоративного права?

Який об'єм правоздатності господарських товариств?

Які вимоги до найменування та місцезнаходження господарських товариств?

Література для опрацювання:

1. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І.Бровченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2015. - 20 с.
2. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного

- університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
3. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
 4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
 5. Глузь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту. автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Спец. 12.00.03. – К., 2000. – 18 с.
 6. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
 7. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
 8. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
 9. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
 10. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.

11. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
12. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
13. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.
14. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
15. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
16. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
17. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.

18. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. – 156 с.
19. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
20. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
21. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлев ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.
22. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.

Тема 3. Виникнення корпоративних юридичних осіб. (2 год.)

За результатами розгляду даної теми студенти повинні оволодіти знаннями норм чинного законодавства, що встановлюють порядок створення господарських товариств. При вивченні цієї теми студентам необхідно звернути увагу на порядок створення акціонерних товариств, який носить найбільш складний характер, та на особливості створення виробничих кооперативів. Наголос необхідно зробити на правовому регулюванні зобов'язальних відносин між засновниками господарських товариств до моменту їх

державної реєстрації, визначити недоліки законодавчого забезпечення даного питання. Доцільно також звернути увагу на порядок виникнення виробничих та споживчих кооперативів, який окрім загальних норм врегульовується також положеннями спеціальних нормативно-правових актів.

Питання для обговорення

1. Юридичний склад, що є підставою виникнення корпоративних юридичних осіб.
2. Засновники корпоративних юридичних осіб. Відмінність понять «засновник» та «учасник».
3. Рішення засновників (-ка) про створення корпоративної юридичної особи. Договір засновників про спільну діяльність по створенню корпоративної юридичної особи.
4. Установчі документи корпоративних юридичних осіб.
5. Державна реєстрація корпоративних юридичних осіб.
6. Подальша легалізація корпоративних юридичних осіб.

Ключові поняття і терміни: установчі збори, статут, засновницький договір; державна реєстрація, свідоцтво про державну реєстрацію.

Індивідуальні доповіді: «Цивільно-правова природа статуту юридичної особи», «Акт державної реєстрації як підстава виникнення правосуб'єктності юридичної особи».

Практичні завдання:

Завдання 1.

При заснуванні ПрАТ засновники за спільною домовленістю уклали між собою засновницький договір, нотаріально його посвідчивши. Державний реєстратор відмовив у здійсненні державної реєстрації ПрАТ на підґрунті відсутності у поданому йому засновниками пакеті документів укладеного ними засновницького договору. *Чи правомірні дії державного реєстратора? Обґрунтуйте відповідь.*

Завдання 2.

Державним реєстратором було відмовлено у проведенні державної реєстрації ПАТ «Арт» у зв'язку із відсутністю у проекті статуту ПАТ відомостей про його місцезнаходження. *Чи правомірні дії державного реєстратора та де повинні міститися відомості про місцезнаходження ПАТ? Яким чином визначається місцезнаходження ПАТ?*

Завдання 3.

Громадяни К., С. та Б. уклали письмовий засновницький договір про створення акціонерного товариства, визначивши в ньому систему органів управління товариством, розмір статутного капіталу товариства, умови про категорії акцій, що випускаються товариством. *Чи відповідає законодавству форма та зміст такого договору? Якщо ні, то вкажіть в якій формі укладається такий договір та які відомості повинен містити? Чи є такий документ установчим документом товариства?*

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Які етапи виділяють при створенні корпорацій?

Розкрийте зміст організаційних відносин при створенні господарського товариства?

Які установчі документи необхідні при створенні акціонерних товариств?

Чим відрізняється порядок створення повних та командитних товариств від інших господарських товариств?

Проаналізуйте правову сутність засновницького договору, обґрунтуйте його необхідність при створенні встановлених законом видів товариств, виділіть ті його характеристики, що відокремлюють засновницький

договір від статуту?

Які терміни встановлюються для скликання установчих зборів акціонерного товариства?

Які дані обов'язково повинні міститися в статуті?

З якого моменту господарське товариство вважається створеним?

Який перелік документів є необхідним при проведенні державної реєстрації?

В яких випадках державний реєстратор подані для державної реєстрації документи без розгляду?

Випадки визнання державної реєстрації господарського товариства недійсною та її наслідки?

Література для опрацювання:

1. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І.Бровченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2015. - 20 с.
2. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
3. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.

4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
5. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
6. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
7. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
8. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
9. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
10. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
11. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В.

- Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
12. Костова Н.І. Створення акціонерних товариств за цивільним законодавством України: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Н.І. Костова. – О.: Одеська юридична академія, 2012. – 20 с.
 13. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.
 14. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
 15. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
 16. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
 17. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
 18. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. – 156 с.

19. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
20. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
21. Яковлєв Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлєв ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.
22. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.
23. Черевко П.П. Створення юридичних осіб приватного права: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / П.П. Черевко. – Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. – 20 с.

Тема 4: Припинення корпоративних юридичних осіб. (2 год.)

За результатами вивчення вказаної теми студенти повинні оволодіти систематичними знаннями основних теоретичних та практичних положень стосовно порядку ліквідації та реорганізації корпоративних юридичних осіб. Особливу увагу студентам слід звернути на особливості припинення корпоративних юридичних осіб в порядку банкрутства. Ознайомлення з додатковою літературою вимагає вивчення особливостей припинення корпоративних

юридичних осіб шляхом реорганізації (поділу, злиття, приєднання, перетворення та виділу).

Питання для обговорення

1. Поняття та способи припинення корпоративних юридичних осіб.
2. Поняття, підстави та порядок ліквідації корпоративних юридичних осіб.
3. Банкрутство корпоративних юридичних осіб.
4. Реорганізація юридичної особи. Способи та порядок реорганізації.

Ключові поняття і терміни: ліквідація, розпорядник майном, санація, ліквідаційна комісія, реорганізація, поділ, злиття, приєднання, перетворення, виділ.

Індивідуальна доповідь: «Правовий статус арбітражного керуючого», «Порядок перетворення товариства з обмеженою відповідальністю в акціонерне товариство».

Теоретичне завдання:

Словникова робота: реорганізація, ліквідація, арбітражний керуючий, злиття, приєднання, поділ, виділ, перетворення, неплатоспроможність, санація, розпорядник майном.

Практичні завдання:

Завдання 1.

В господарський суд надійшла позовна заява визнання недійсним договору, укладеного з участю відповідача Петербурзької філії ПАТ «Тор». Позивач заявив, що ПАТ «Тор» ліквідоване внаслідок банкрутства більш як рік тому, про що він дізнався тільки після укладення договору з його філією.

Не визнаючи позову, директор філії заявив, що товариство, яке її заснувало, дійсно ліквідоване, однак майно філії з якихось причин не було включено в загальну конкурсну масу ПАТ, тому філія продовжує існувати.

Крім того, заперечний договір, укладений від імені самої філії, отже ніякого обману контрагента не було. Філія сумлінно сплачує в бюджет всі податки, своєчасно виплачує працівникам зарплату, має рахунок в банку, печатку і відповідно є повноправною юридичною особою. Таким чином немає жодних підстав для визнання договору недійсним.

Вирішіть справу.

Завдання 2.

ПАТ «Форпост» було реорганізовано шляхом поділу його на два самостійні підприємства: ПАТ «Старт» і ПАТ «Пошук». Кредитори товариства не були своєчасно повідомлені про реорганізацію і дізналися про припинення тільки з газет. Договори, укладені ними з ПАТ, не були виконані товариством, в результаті чого кредитори понесли значні збитки. правонаступники «Форпосту» у відповідь на претензії кредиторів заявили, що на момент реорганізації ніяких боргів ПАТ перед кредиторами не існувало, тому у розподільному балансі які-небудь зобов'язання перед кредиторами відсутні. Крім того, за пройдений час із складу ПАТ «Старт» виділилось товариство «Імперіал», яке отримало велику частину активів «Старту». Тому ПАТ «Старт» не в змозі відшкодувати кредиторам збитки, завдані його правопередником. Потерпілі звернулись до юриста із питанням про можливі способи захисту їх прав.

Дайте відповідь на поставлене запитання. У якому порядку повинна проводитись реорганізація юридичної особи? Які наслідки настають, якщо такий порядок порушений?

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Назвіть суб'єктів, уповноважених приймати рішення про добровільне припинення господарського товариства?

Розкрийте відмінність між такими способами

реорганізації господарського товариства як поділ та виділ?

Дайте визначення способів реорганізації господарських товариств. Які законодавчі акти розкривають поняття цих способів?

Література для опрацювання:

1. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І.Бровченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2015. - 20 с.
2. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
3. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
5. Жеков Д.В. Припинення юридичних осіб за цивільним законодавством України: автореф. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Д.В. Жеков. – Одеса: Національний ун-т «Одеська юридична академія», 2015. – 19 с.

6. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
7. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
8. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
9. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
10. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
11. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
12. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.

13. Костова Н.І. Створення акціонерних товариств за цивільним законодавством України: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Н.І. Костова. – О.: Одеська юридична академія, 2012. – 20 с.
14. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.
15. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
16. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
17. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
18. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
19. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. – 156 с.
20. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект):

- автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
21. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
 22. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлев ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.
 23. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.
 24. Сіщук Л.В. правонаступництво в корпоративних правовідносинах: автореф. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Сіщук Л.В. – К.: НАПН Укр. НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф.Г. Бурчака, 2014. – 20 с.

Тема 5: Правовий режим майна корпоративних юридичних осіб. (2 год.)

При вивченні даної теми студентам необхідно звернути увагу на джерела формування майна господарських товариств; на склад внесків засновників до статутного капіталу, на строк сплати таких внесків; негативні наслідки невчасної сплати внесків. Студентам також доцільно звернути увагу на специфіку правового режиму майна виробничих і споживчих кооперативів; порядок сплати членами вказаних кооперативів вступних, обов'язкових та додаткових пайових, цільових, членських внесків.

В результаті вивчення даної теми студенти повинні оволодіти знаннями про порядок формування статутного (складеного) капіталу господарських товариств та неподільного і пайового фонду виробничих і споживчих кооперативів.

Питання для обговорення

1. Склад та правовий режим майна корпоративних юридичних осіб.
2. Поняття, функції та формування статутного (складеного) капіталу корпоративних юридичних осіб.
3. Збільшення та зменшення статутного (складеного) капіталу).
4. Порядок внесення засновниками внесків до статутного (складеного) капіталу: грошових коштів, нерухомого чи рухомого майна, майнові права інтелектуальної власності, майнові права, корпоративні права інших юридичних осіб.
5. Порядок оцінки внесків засновників у формі нерухомого і рухомого майна, прав інтелектуальної власності, майнових прав.
6. Особливості правового режиму майна виробничих і споживчих кооперативів.

Ключові поняття і терміни: статутний капітал, неподільний фонд, пайовий фонд, вступні внески, пайові внески, членські внески, цільові внески, вклади до статутного капіталу, прибуток господарських товариств.

Індивідуальна доповідь: «Права інтелектуальної власності як вклад до статутного (складеного) капіталу», «Формування статутного капіталу».

Теоретичне завдання:

Словникова робота: неподільний фонд, пайовий фонд, статутний (складений капітал), основні фонди, оборотні засоби, товари, валюта України.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Громадяни К. та Р. створюючи виробничий кооператив, провели установчі збори, оформили за їх результатами протокол та підготували пакет необхідних документів, звернулись до державного реєстратора з метою зареєструвати виробничий кооператив «Сонечко». Серед документів, які подали для реєстрації кооперативу були такі документи: заповнена реєстраційна картка, квитанція про оплату реєстраційного збору, два примірники установчих документів, оригінал протоколу установчих зборів. Однак державний реєстратор залишив подану заяву без розгляду, обґрунтовуючи таке рішення некомплектністю документів у зв'язку із відсутністю документів про часткове формування майна виробничого кооперативу, а саме: пайового фонду. *Чи правомірні дії реєстратора? Обґрунтуйте відповідь.*

Завдання 2.

ТзОВ «Сонік» в особі виконавчого директора подало заяву про вступ до виробничого кооперативу «Араус», сплативши вступний внесок і пай у порядку та розмірах, передбачених статутом кооперативу. Однак правління кооперативу відмовило ТзОВ «Сонік» у членстві, аргументуючи це тим, що кооператив є об'єднанням осіб, а тому не передбачає вступу до нього юридичних осіб. *Чи правомірною була відмова правління кооперативу? Обґрунтуйте.*

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Які випадки збільшення та зменшення статутного фонду господарського товариства?

В якій формі можуть здійснюватися вклади учасників та засновників акціонерного товариства?

Який мінімальний розмір статутного фонду акціонерного товариства, товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю?

В якому розмірі створюється резервний фонд акціонерного товариства?

Який орган акціонерного товариства приймає рішення про збільшення статутного фонду більш ніж на 50%?

Яким повинен бути розмір внеску засновників до дня скликання установчих зборів закритого акціонерного товариства?

В які строки акціонер зобов'язаний оплатити повну вартість акцій? Які наслідки в разі несплати такої вартості?

Які фонди створюються у виробничому кооперативі? В чому полягає їх особливість?

Література для опрацювання:

1. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
2. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.
3. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В.

- Стефаніка», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
4. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
 5. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
 6. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
 7. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
 8. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. – 156 с.
 9. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
 10. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
 11. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлев ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.

12. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.
13. Янкова О. С. Правове регулювання статутного фонду комерційних організацій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; арбітражний процес» / Янкова Олена Степанівна. – Донецьк, 2000. – 20 с.
14. Смітюх А.В. Щодо впровадження категорій корпоративного капіталу та оголошення корпоративного капіталу господарських товариств / А.В.Смітюх // Правова держава. - №17. – 2014. – С. 45-49.
15. Хорт Ю. В. Механізм захисту інтересів учасників акціонерних правовідносин через конструкцію статутного капіталу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Хорт Юлія Валеріївна. – Х., 2009. – 19 с.
16. Короташ Я.О. Підтвердження факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю / Я.О.Короташ // Наукові праці МАУП, 2014, вип. 2(41), с. 151–154.
17. Костова Н.І. Функціонування статутного капіталу акціонерних товариств / Н.І. Костова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. - №4. – 2012. – С. 86-90.
18. Кравчук В.М. Право інтелектуальної власності як вклад до статутного капіталу юридичної особи / В.М. Кравчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2....

19. Хорт Ю. Мінімальний розмір статутного капіталу акціонерних товариств / Ю.Хорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15804/19-Khort.pdf?sequence=1>.

Тема 6. Поняття та зміст корпоративних прав. (2 год.)

При вивченні цієї теми студенти повинні засвоїти сутність корпоративних прав учасників господарських товариств та виробничих кооперативів. Студентам необхідно звернути увагу на зовнішню форму корпоративних прав, на їх здатність бути об'єктом цивільних правочинів, на складові елементи корпоративних прав та їх співвідношення.

В результаті розгляду винесених на обговорення питань у студентів повинно сформуватись уявлення про правовий механізм реалізації учасниками господарських товариств та виробничих кооперативів наданих їм корпоративних прав.

Питання для обговорення

1. Поняття та правова природа корпоративних прав учасників. Класифікація корпоративних прав.
2. Право на участь в управлінні корпоративною юридичною особою.
3. Право на отримання інформації про діяльність корпоративної юридичної особи.
4. Право на отримання прибутку. Виплата дивідендів в акціонерних товариствах.
5. Право на відчуження акцій, частки в статутному (складеному) капіталі.
6. Право на вихід з товариства в установленому законом порядку.

7. Право на одержання частки активів при ліквідації товариства.
8. Специфіка корпоративних прав членів виробничих та споживчих кооперативів.

Ключові поняття і терміни: прибуток господарського товариства, дивіденди, інформація, інсайдерська інформація, конфіденційна інформація, право на участь в управлінні, ліквідаційна квота.

Індивідуальна доповідь: «Правовий статус інсайдерів та аутсайдерів», «Порядок доступу акціонерів та інших заінтересованих осіб до інформації про акціонерне товариство».

Теоретичне завдання:

Словникова робота: прибуток господарського товариства, дивіденди, інформація, інсайдерська інформація, конфіденційна інформація, право на участь в управлінні, ліквідаційна квота.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Громадянин К. звернувся до ПрАТ «Резус», акціонером якого він є із письмовим запитом щодо надання йому інформації, яка міститься у протоколі проведення загальних зборів товариства (№9 від 20.03.2010 р.). Громадянин К. очікував на відповідь два місяці, однак правління ПрАТ на запит не відреагувало. *Які наступні дії повинен вчинити громадянин К., щоб отримати потрібну інформацію? Якими нормами законодавства він повинен обґрунтовувати свої вимоги? Який орган уповноважений надавати відповідну інформацію акціонерам та заінтересованим особам? Яким чином законодавчо врегульовано порядок надання такої інформації?*

Завдання 2.

Громадянин С. – акціонер ПАТ «Мрія», звернувся 20 вересня 2010 року до НКЦПФР з скаргою з приводу того, що правління ПАТ не проводить виплату дивідендів, не дивлячись на те, що 2 серпня 2010 року загальні збори товариства прийняли рішення про виплату дивідендів. Правління ПАТ надіслало до НКЦПФР лист, в якому зазначило, що виплата дивідендів буде проводитися 25 жовтня 2010 року. *Вкажіть, протягом якого часу повинна бути здійснена виплата дивідендів після закінчення звітного року? Чи передбачено законодавством випадки, коли акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів? Перерахуйте їх.*

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

На підставі чого в учасників товариств виникають права та обов'язки?

Дайте визначення суб'єктивного корпоративного права?

Чи може особа передавати (як в оплатному так і безоплатному порядку) право на участь в господарському товаристві?

Розкрийте зміст права учасника господарського товариства на прибуток?

Розкрийте право на прибуток окремих категорій учасників акціонерного товариства?

Який зміст права учасника господарського товариства на управління?

Особливості права на управління учасників повних та командитних товариств?

На отримання якої саме інформації має право учасник господарського товариства?

Література для опрацювання:

1. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І.Бровченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2015. - 20 с.
2. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
3. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
5. Глузь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту. автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Спец. 12.00.03. – К., 2000. – 18 с.
6. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
7. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права /

- А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
8. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
 9. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
 10. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
 11. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
 12. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
 13. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.

14. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
15. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
16. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
17. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
18. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. – 156 с.
19. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
20. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
21. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлев ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.
22. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук.

ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.

Тема 7. Корпоративне управління. (2 год.)

При розгляді даної теми слід звернути увагу на принципи корпоративного управління; на систему органів управління, що є характерною для окремих організаційно-правових форм господарських товариств; правовий статус посадових осіб господарських товариств та виробничих і споживчих кооперативів. При вивченні механізму корпоративного управління слід зробити наголос на порядку скликання та компетенції загальних зборів учасників господарських товариств як вищого органу управління; на специфіці здійснення корпоративного управління у виробничих та споживчих кооперативах.

Питання для обговорення

1. Поняття корпоративного управління та його принципи.
2. Поняття та види корпоративного контролю.
3. Вищий орган управління корпоративної юридичної особи.
4. Виборні органи управління корпоративною юридичною особою:
 - а) Наглядова рада: мета створення, функції, компетенція, порядок формування.
 - б) Виконавчий орган (правління): мета створення, функції, компетенція, формування.
 - в) Контрольно-ревізійні органи.
5. Контроль за діяльністю органів управління корпоративною юридичною особою.
6. Особливості управління повними та командитними товариствами.

Ключові поняття і терміни: загальні збори учасників, виконавчий орган, ревізійна комісія, наглядова рада.

Індивідуальні доповіді: «Особливості корпоративного управління в холдингових компаніях», «Різнорівневі моделі корпоративного управління».

Теоретичне завдання:

Словникова робота: аудитор, наглядова рада, виключна компетенція загальних зборів, виконавчий орган, кумулятивне голосування.

Практичне завдання:

Завдання 1.

Громадянин Костенко, який є учасником ТзОВ «Гарант» (йому належить 10% статутного капіталу товариства) звернувся за консультацією у юридичну фірму з приводу порушення його права на участь в управлінні діяльністю ТзОВ. Громадянин Костенко необхідність такого звернення обґрунтував тим, що його було повідомлено про скликання загальних зборів лише за 30 днів до моменту їх проведення, в той час як, на його думку, його мали повідомити про скликання зборів не пізніше як за 45 днів до часу проведення зборів учасників. Окрім того, громадянин Костенко за 27 днів до початку зборів довів до відома виконавчого директора свою вимогу включити до порядку денного загальних зборів перелік додаткових питань. У вказаній вимозі йому було відмовлено, оскільки, за поясненням виконавчого директора, для того, щоб учасник ТзОВ мав право вимагати обов'язкового включення до порядку денного загальних зборів учасників, він має володіти не менш як 20% статутного капіталу товариства. *Яку відповідь повинен надати юрист у даній ситуації? Який порядок вимоги розгляду додаткових питань на загальних зборах учасників? Чи передбачає законодавство можливість*

розгляду на загальних зборах ТзОВ питань, не включених до порядку денного загальних зборів?

Завдання 2.

10 березня 2010 року було створено приватне акціонерне товариство «Світязь», до складу якого входили 30 акціонерів – власників простих акцій. Загальні збори АТ шляхом кумулятивного голосування, що було передбачено статутом АТ, сформували наглядову раду товариства. *Чи правомірні дії АТ стосовно формування наглядової ради? Який порядок обрання членів наглядової ради у публічному та приватному АТ? Чи є обов'язковим створення наглядової ради у даному випадку?*

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Назвіть систему органів управління товариствами з обмеженою та з додатковою відповідальністю?

Які терміни встановлюються для повідомлення власників іменних акцій про скликання загальних зборів акціонерів?

В яких випадках акціонери мають право вимагати скликання позачергових зборів акціонерів?

З яких питань діяльності акціонерного товариства приймаються рішення загальними зборами акціонерів?

Який орган затверджує статут акціонерного товариства?

З яких питань рішення загальних зборів акціонерів приймаються більшістю у $\frac{3}{4}$ голосів акціонерів, які беруть участь у зборах?

Які повноваження виконавчого органу акціонерного товариства?

Які особи не можуть бути посадовими особами акціонерного товариства?

Який орган є вищим органом управління акціонерного товариства?

Які питання відносяться до компетенції спостережної ради?

Який орган затверджує порядок діяльності ревізійної комісії акціонерного товариства?

Які питання відносяться до виключної компетенції загальних зборів учасників?

Література для опрацювання:

1. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Т. І.Бровченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2015. - 20 с.
2. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
3. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
5. Глузь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту.

- автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Спец. 12.00.03. – К., 2000. – 18 с.
6. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
 7. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
 8. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
 9. Кобецька Н.Р. Корпоративний контроль та механізми його регулювання в Законі України «Про акціонерні товариства» / Н.Р. Кобецька / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 132-135.
 10. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
 11. Корпоративне управління: Монографія / І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова; За ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007. – 500 с.

12. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
13. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
14. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
15. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.
16. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
17. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
18. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
19. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф.

- дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
20. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. – 156 с.
 21. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
 22. Спасибо-Фатеєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатеєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
 23. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлев ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.
 24. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.

Тема 8. Припинення корпоративних правовідносин між корпоративною юридичною особою та її учасниками. (2 год.)

При вивченні даної теми слід звернути увагу на основні підстави припинення корпоративних відносин, розглянути порядок їх припинення, що залежить в першу чергу від організаційно-правової форми корпоративної

юридичної особи; з'ясувати особливості припинення корпоративних відносин в окремих організаційно-правових формах, адже припинення корпоративних відносин шляхом виключення з товариства є характерним для товариств, що є об'єднаннями осіб, а не капіталів.

Наголос слід зробити на розгляді порядку та моменті виходу із корпоративної юридичної особи, порядку та підставах виключення з корпорації, розрахунках з учасниками, зокрема, доречно ознайомитися з порядком оцінки вкладів, вартість яких повертається учаснику внаслідок його виходу чи виключення з корпоративної юридичної особи

Питання для обговорення

1. Характеристика підстав припинення корпоративних правовідносин між корпоративною юридичною особою та її учасниками.
2. Право учасників на вихід з корпоративної юридичної особи. Порядок виходу з корпоративної юридичної особи.
3. Виключення та вибуття учасників з корпоративної юридичної особи.
4. Припинення корпоративних відносин шляхом відчуження учасником товариства акцій, частки в статутного (складеному) капіталі.
5. Особливості виходу членів з виробничих та споживчих кооперативів.

Ключові поняття і терміни: вихід, виключення, вибуття з товариства; оцінка вкладу; право переважної купівлі акцій (частки); вартість паю.

Теоретичне завдання:

Словникова робота: вихід, виключення, вибуття з товариства; оцінка вкладу; право переважної купівлі акцій (частки); вартість паю.

Практичне завдання:

Завдання 1.

Під час виплати вартості частини майна ТОВ «Анди», пропорційної вартості його частки у статутному капіталі, громадянину Сидоренку, який у встановлені статутном строки повідомив товариство про намір вийти з нього, було визначено її вартість на підставі врахування даних балансу майна товариства, складеного на день виходу Сидоренка з товариства. Однак громадянин Сидоренко не погодився із визначеною вартістю належної йому частки в майні товариства, обґрунтувавши це тим, що вона є нижчою за ринкову вартість такого майна. *Яким чином вирішити такий спір? Чи передбачено законодавчо методика оцінки вартості часток учасників у статутному (складеному) капіталі товариств? Який порядок оплати вартості майна при виході учасника з ТОВ? Який порядок виходу учасника з ТОВ?*

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Яким чином нормативно закріплюється порядок і спосіб визначення вартості частини майна товариства, яка є пропорційною частці учасника у статутному (складеному) капіталі?

Яким чином повертається вклад учаснику товариства у вигляді майна, переданого в користування?

Чи припиняє вихід із товариства трудові чи цивільні відносини між учасником та товариством?

Чи потребує факт виходу учасника з товариства з обмеженою відповідальністю внесення змін до установчих документів? Якщо так, то яким чином?

Чи враховується частка учасника, що вибув з товариства під час голосування чи визначення кворуму? Яка подальша доля частки учасника, що вибув з товариства?

Протягом якого терміну проводиться виплата вартості частки учасника в майні товариства після його виходу з товариства?

Що є підставою для розрахунку вартості частки, яка повертається учаснику товариства?

Чи зобов'язаний акціонер АТ повідомляти товариство про намір вийти з нього? Яким чином здійснюється вихід з АТ?

Чи вправі учасник товариства одержати частину прибутку, одержаного товариством у даному році до моменту виходу з товариства?

Чи має право учасник вимагати повернення його вкладу частково у натуральній формі, і частково у грошовій?

Література для опрацювання:

1. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
2. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового

- забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
3. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
 4. Глусь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту. автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Спец. 12.00.03. – К., 2000. – 18 с.
 5. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
 6. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
 7. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
 8. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
 9. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
 10. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім.

- акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
11. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
 12. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.
 13. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
 14. Кравчук В.М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: монографія / В.М. Кравчук. – Львів: Край, 2009. – 464 с.
 15. Кравчук В.М. Вихід з господарського товариства / В.М. Кравчук // Юридичний радник. – 2010. - №2 (50). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurradnik.com.ua>.
 16. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
 17. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
 18. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф.

- дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
19. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. – 156 с.
 20. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
 21. Спасибо-Фатеева І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатеева. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.
 22. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Яковлев ; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2001. — 20 с.
 23. Шеремет О.С. Правове регулювання організації і діяльності повних товариств: автореф. дис.... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2006. – 20 с.

Тема 9. Корпоративні конфлікти: їх причини та наслідки. (2 год.)

Питання для обговорення :

1. Поняття корпоративного конфлікту та його види.
2. Сучасні механізми встановлення контролю над корпораціями. Поглинання корпорацій. Рейдерство.
3. Методики застосування «корпоративного шантажу» («грінмейл»).

4. Засоби захисту прав акціонерів під час захоплення акціонерних товариств.
5. Досвід зарубіжних країн при вирішенні корпоративних конфліктів.

Ключові поняття і терміни: корпоративний конфлікт, грінмейнл, рейдерство, поглинання.

Теоретичне завдання:

Складіть таблицю відмінностей корпоративного конфлікту від суміжних правових категорій: конфлікт інтересів, корпоративний спір, цивільно-правовий конфлікт.

Питання та завдання для контролю та самоконтролю:

Розкрийте ознаки корпоративних конфліктів.

Як співвідношення суб'єктивного корпоративного права з корпоративним інтересом та секундарним правом?

Розкрийте правові підстави виникнення корпоративного конфлікту.

Здійсніть класифікацію корпоративних конфліктів за суб'єктивним складом.

Література для опрацювання:

1. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.

2. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
3. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
4. Глузь Н. С. Корпорації та корпоративне право: поняття, основні ознаки та особливості захисту. автореф. дис. ... канд.. юрид. наук. Спец. 12.00.03. – К., 2000. – 18 с.
5. Жорнокуй Ю. М. Корпоративні конфлікти в акціонерних товариствах: цивільно- правовий аспект : монографія / Ю. М. Жорнокуй. – Х. : Право, 2015. – 532 с.
6. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
7. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
8. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 184.
9. Кобецька Н.Р. Корпоративний контроль та механізми його регулювання в Законі України «Про акціонерні товариства» / Н.Р. Кобецька / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного

- університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 132-135.
10. Ковалишин О.Р. Правовий статус командитного товариства: перспективи реформування / О.Р. Ковалишин // Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і аспірантів [«Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина»], (13 – 14 травня 2016 р.). – Івано-Франківськ, 2016. С. 50 – 52.
 11. Корпоративне управління: Монографія / І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова; За ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007. – 500 с.
 12. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
 13. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника», Навчально-наук. юрид. ін.-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
 14. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
 15. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / К. О. Кочергіна; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2005. - 20 с.

16. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
17. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
18. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
19. Нецька Л.С. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. С. Нецька; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. - К., 2001. - 20 с.
20. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. – 156 с.
21. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Ю. Симонян ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2010. – 20 с.
22. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. /І.В. Спасибо-Фатєєва. — Х. : Золоті сторінки, 2012. — 696 с.

Базова рекомендована література:

1. Акціонерне право: навчальний посібник/ [Луць В. В., Сивий Р. Б., Яворська О. С. та ін.]; за заг. ред. В. В.

- Луця, О. Д. Крупчана. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 256 с.
2. Вінник О.М. Акціонерне право: Навчальний посібник / Вінник О. М., Щербина В. С. [За ред. В.С.Щербини]. – К.: Атіка, 2000. – 544с.
 3. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с.
 4. Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій / О. М. Вінник. – К.: Атіка, 2008. – 624 с.
 5. Євтушевський В.А. Корпоративне управління: Підручник / В. А. Євтушевський. – К. : Знання, 2006. – 406 с.
 6. Здоронок Г. Актуальні питання діяльності акціонерних товариств / Г. Здоронок. – К.: Юридическая практика, 2007. – 480 с.
 7. Корпоративне право України: підручник / [В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
 8. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики : монографія; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої; Нац. акад. правових наук України, Науково-дослід. ін-т приват. права і підприємств ім. акад. Ф. Г. Бурчака, Лабораторія проблем корпорат. Права ; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаніка», Навчально-наук. юрид. ін-т. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. – 612 с.
 9. Корпоративне право Австрії та України : монографія / Васильєва В.А., Ковалишин О.Р., Вікторія Робертсон [та ін.]; за ред. проф. В.А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2015. – 250 с.
 10. Корпоративне право Польщі та України : монографія; за ред. проф. В. А. Васильєвої. – Івано-Франківськ, 2016. – 377 с.

11. Корпоративне управління : Навчальний посібник / [Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М.]. – К. : Кондор, 2007. – 174 с.
12. Корпоративне управління [Текст] : Навч. посіб. / А. Д. Чернявський, В. В. Кобржицький. – К.: МАУП, 2006. – 208 с.
13. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2008. – 720 с.
14. Мельник О. О. Корпоративне право України. Навчально-практичний посібник із зразками документів / О. О. Мельник. – К.: ФОП Мельник О.О., 2008. – 368 с.
15. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – Т. 1. – 2006. – 832 с.
16. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – Т. 1. – 2011. – 864 с.
17. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. Є.О. Харитонова. – Одеса : Алерта, 2010. – 752 с.
18. Смітюх А. В. Корпоративне право України: практикум: навч. посіб. / А. В. Смітюх. – К. : Істина, 2011. – 182 с.
19. Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах: навч. посіб. / А. В. Смітюх. – К. : Істина, 2012. – 244 с.

Допоміжна рекомендована література

1. Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового

- забезпечення: Монографія / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
2. Грудницька С. Щодо гармонізації законодавства України про повні товариства й об'єднання підприємств із законодавством ЄС / С. Грудницька, О. Шеремет // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 11. – С. 3-7.
 3. Зеліско А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку споживчих товариств в Україні / А. В. Зеліско // Право України. – 2008. – №6. – С. 78-83.
 4. Зеліско А.В. Правовий статус фермерських господарств як юридичних осіб приватного права / А.В. Зеліско // Право України. – 2010. – №5. – С. 143-149.
 5. Зеліско А. В. Правовий статус споживчих товариств : монографія / А. В. Зеліско. – Івано-Франківськ : Сімік, 2011. – 184.
 6. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» / Ю.М. Крупка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 272 с.
 7. Кравчук В. Органи юридичних осіб: порівняльний аналіз європейського і українського законодавства / В. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. – 1999. – №8. – С. 18-22.
 8. Кравчук В. Право на вихід з господарського товариства / В. Кравчук, А. Красовська // Підприємництво, господарство і право. – 1999. – № 9. – С. 39-41.
 9. Кравчук В. Порядок та строки розрахунку з учасником у разі його виходу з господарського товариства / В. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – №7. – С. 48-51.
 10. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М.

- Корецького НАН України ДП «Юридичне видавництво «Аста», 2004. – 328 с.
11. Рябота В. Право вимагати викупу акцій при злитті/приєднанні та поглинанні акціонерних товариств / В. Рябота // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – №11. – С. 83-87.
 12. Примак В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: монографія/В. Д. Примак. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 432 с.
 13. Саракун І. Особливості купівлі-продажу корпоративних прав учасників господарських товариств / І. Саракун // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – №12. – С. 137-142.
 14. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): монографія / І.Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АПРН України, 2009. – 156 с.
 15. Спасибо-Фатєєва І. В. Корпоративне управління: монографія / І. В. Спасибо-Фатєєва, О. Р. Кібенко, В. І. Борисова; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007. – 500 с.
 16. Актуальні проблеми цивільного права і цивільного процесу в Україні / [Шевченко Я. М., Бошицький Ю. Л., Бабаскін А. Ю., Венецька М. В., Кучеренко І. М. та ін.] – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. – 456 с.
 17. Борисова В. І. До проблеми створення юридичних осіб / В. І. Борисова // Вісник Академії правових наук України. – 2001. – № 2 (29). – С.85-88.
 18. Бочарова О. Превентивні способи охорони прав акціонерів та їх законних інтересів при поглинанні

- акціонерного товариства / О. Бочарова // Право України. – 2010. – №2. – С. 231-237.
19. Брагинский М.И. Договорное право. Кн. первая: Общие положения. – изд. 2-е, завод. 6-й (стереотипный)/ М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М.: «Статут», 2003. – 848 с.
 20. Васильєва В.А. Корпорації як суб'єкти корпоративних відносин / В.А. Васильєва / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 56-63.
 21. Вінник О. М. Закрите акціонерне товариство і товариство з обмеженою відповідальністю: порівняльна характеристика і проблеми вдосконалення законодавства / О.М. Вінник // Підприємство, господарство і право. – 1997. – № 8. – С. 3-6.
 22. Вінник О. М. Виробничий кооператив як різновид підприємницької організації / О.М. Вінник // Підприємство, господарство і право. – 1998. – № 1. – С. 3-10.
 23. Вінник О.М. Характерні риси господарських організацій / О.М. Вінник // Підприємство, господарство і право. – 1998. – № 2. – С. 3-8; № 3. – С. 3-6; № 5. – С. 14-17; № 6. – С.9-11.
 24. Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій / О. М. Вінник. – К.: Атіка, 2004. – 624 с.

25. Грудницька С. Відмінність об'єднань підприємств від господарських товариств С. Грудницька // Право України. – 1994. – № 9. – Ст. 5-9.
26. Грудницька С. Щодо гармонізації законодавства України про повні товариства й об'єднання підприємств із законодавством ЄС / С. Грудницька, О. Шеремет // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 11. – С. 3-7.
27. Довгерт А.С. Загальна характеристика зобов'язань за спільною діяльністю // Цивільне право України: підручник: у 2 кн. / О.В.Дзера, Д.В.Боброва, А.С.Довгерт та ін.; за ред. О.В.Дзери, Н.С. Кузнецової. – Кн. 2. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 640 с.
28. Задихайло Д. В. Корпоративне управління: Навчальний посібник / Задихайло Д. В., Кібенко О. Р., Назарова Г. В.. – Х.: Еспада, 2003. – 289 с.
29. Законодавче регулювання діяльності неприбуткових організацій: світовий досвід та рекомендації для України. / «Лабораторія законодавчих ініціатив». Міжнародний фонд відродження. – К., 2000. – 36 с.
30. Зыкова И.В. Юридические лица: создание, реорганизация, ликвидация / И.В. Зыкова. – М.: Ось-89, 2005. – 255 с.
31. Кашанина Т.В. Корпоративное право (Право хозяйственных товариществ и обществ): учебник для вузов / Т. В. Кашанина. – М.: Изд. группа НОРМА-ИНФРА*М, 1999. – 795 с.
32. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины. Учебное пособие / Е. Р. Дибенко. – Х.: фирма «Эспада», 2001. – 288 с.
33. Кобецька Н.Р. Корпоративний контроль та механізми його регулювання в Законі України «Про акціонерні товариства» / Н.Р. Кобецька /

- Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 132-135.
34. Козлова Н.В. Договор простого товарищества (о совместной деятельности) // Гражданское право. – Т.2., Полутом 2 / отв.ред. проф. Е. А. Суханов. – М.: БЕК, 2002. – С.319-324.
 35. Козлова Н. В. Правосубъектность юридического лица/ Н. В. Козлова. – М.: Статут, 2005. – 476 с.
 36. Козлова Н. В. Понятие и сущность юридического лица. Очерк истории и теории: учебное пособие / Н. В. Козлова. – М.: Статут, 2003. – 259 с.
 37. Кооперативне право: підручник для кооперат., сільськогосп., економ., юрид. вищих навч. закладів і фак. / за ред. чл.-кор. НАН України В. І. Семчика. – К.: Ін Юре. – 1998. – 366 с.
 38. Коссак В.М. Іноземні інвестиції в Україні: цивільно-правовий аспект / В. М. Коссак. – Л., 1996. – 216 с.
 39. Кравчук В. Органи юридичних осіб: порівняльний аналіз європейського і українського законодавства / В. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. – 1999. – №8. – С. 18-22.
 40. Кравчук В. Право на вихід з господарського товариства / В. Кравчук, А. Красовська // Підприємництво, господарство і право. – 1999. – № 9. – С. 39-41.

41. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
42. Кравчук В. М. Сутнісні ознаки юридичної особи / В. М. Кравчук // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1999. – №7. – С. 31-32.
43. Кравчук В.М. Формування статутного капіталу юридичної особи / В.М. Кравчук // Право України. – 2007. – №6. – С. 49-53.
44. Кучеренко І. М. Правове положення споживчих товариств / І. М. Кучеренко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – №4. – С. 15-18.
45. Кучеренко І. М. Підстави для ліквідації юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності / І. М. Кучеренко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – №2. – С. 3-6.
46. Кучеренко І.М. Приватне підприємство як учасник корпоративних відносин / І.М. Кучеренко / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 36-40.
47. Лідовець Р. Право участі у товаристві з обмеженою відповідальністю як об'єкт спадкового правовідношення / Р. Лідовець // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – №7. – С. 28-31.
48. Луць В.В. Договори в регулюванні корпоративних відносин – В.В. Луць, А.В. Луць / Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин в

- сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, (Івано-Франківськ, 25-26 вересня 2009 р.) / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 8-16.
49. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.
 50. Основи кооперації: навч. посіб. / [С. Г. Бабенко, С. Д. Гелей, Я. А. Гончарук, Р. Я. Пастушенко]. – К.: Знання, 2004. – 470 с.
 51. Пархоменко Н.М. Теоретичні проблеми систематизації законодавства / Н. М. Пархоменко // Систематизація законодавства України: проблеми та перспективи вдосконалення: Монографія. – К.: ІДіП НАНУ, 2003. – 278 с.
 52. Пилипенко А.Я. Очерки акционерного права Украины / А. Я. Пилипенко, В. С. Щербина. – К.: МАУП, 1995. – 72 с.
 53. Посполітак В. Правові аспекти існування "бездокументарних" цінних паперів / В. Посполітак // Підприємництво, господарство і право. – 1999. – № 4. – С. 23-25.
 54. Примак В. Непідприємницькі юридичні особи (окремі особливості правового статусу) / В. Примак // Юридичний вісник України. – 2005. – 15-21 січня (№2). – С.15-17.
 55. Радзивилук Валерия. Состояние законодательства о банкротстве в Украине и перспективы его

- гармонизації/ В. Радзивилюк // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 5. – С. 31-33.
56. Спасибо-Фатеева И. В. Общая характеристика права собственности акционеров акционерного общества / И. В. Спасибо-Фатеева // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1999. – №2. – С. 15-19.
57. Спасибо-Фатеева И. В. Проблемы реорганизации акционерных обществ / И. В. Спасибо-Фатеева // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1999. – № 5. – С. 6-11.
58. Спасибо-Фатеева І. В. Акціонерні товариства: акції, власність, корпоративне управління (збірник статей)/ І. В. Спасибо-Фатеева. – Харків: Видавн. Дім «Райдер», 2002. – 198 с.
59. Телюкина М. В. Реорганизация как способ прекращения деятельности юридического лица / М. В. Телюкина // Законодательство.– 2000. – №1. – С. 14-16.
60. Титова Н. І. Права членів сільськогосподарських кооперативів: тенденції та проблеми їх законодавчого забезпечення / Н. І. Титова // Право України. – 2000. – №2. – С. 25-27.
61. Спасибо-Фатеева І. В. Цивілістика на шляху формування доктрин: вибр. наук. пр. / І. В. Спасибо-Фатеева. – Х. : Золоті сторінки, 2012. – 696 с.
62. Жорнокуй Ю. М. Цивилистическая основа субъективного корпоративного права : монографія / Ю. М. Жорнокуй. – Х. : Золота миля, 2012. – 186 с.
63. Федорович В.І. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні / В. І. Федорович. – Львів: Атлас, 1998. – 142 с.

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua/> – Офіційний сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.nau.kiev.ua/> - Правові системи НАУ.
5. <http://www.rada.gov.ua/> - Верховна рада України.